

EBERLE, Jakub: Zdroje a vývoj postoje Spolkové republiky k rozšiřování NATO v letech 1990-97. Bakalářská práce předložená k obhajobě na Institutu mezinárodních studií UK-FSV, Praha 2010, 62 s.

Bakalářská práce J. Eberleho se snaží na poměrně malé ploše zmapovat formování pozice spolkové vlády SRN k procesu rozšiřování NATO v 90. letech minulého století, tj. k jedné z nejdůležitějších dimenzí „dvojí integrace“ reformních států střední resp. středovýchodní Evropy do západních integračních struktur. Ve srovnání s jinými bakalářskými pracemi na podobná témata je opus J. Eberleho tématicky jasně definován a metodologicky dobře založen, přičemž se nejedná jen o obvyklé „vzývání“ příslušných škol či autorit, nýbrž o velmi seriózní pokus nabídnout čtenáři jasný interpretační model, opírající se o sociálně konstruktivistické teorie zahraniční politiky resp. mezinárodních vztahů. Autor přitom využil reprezentativní a obsáhlý korpus pramenů a literatury (stěží kompletní, ale pro formát bakalářské práce více než dostačující). Autorovo rozhodnutí pro konstruktivismus je sice dosti podrobně zdůvodněno v úvodu (s. 7-13), racionalistické teorie (především realismus) – coby teorie autorem nesdílené - jsou však pro interpretaci této materie prezentovány příliš zjednodušeně (s.10) – o jejich „nepoužitelnosti“ pro dané téma se tudíž dá jistě pochybovat. Téma práce navíc pokrývá nejenom disciplínu mezinárodních vztahů, nýbrž i obor *dějiny mezinárodních vztahů*, v poslední době se opět dynamicky vyvíjející a zaměřující se od dob P. Renouvina a J.-B. Durosella – na rozdíl od klasických dějin diplomacie - na širší a hlubší *forces profondes*, identifikovatelné a kvantifikovatelné jistě i v oboru mezinárodních vztahů. Schimmelpfennigovo explikační schéma (=expanze NATO je vysvětlitelná pomocí hodnot, norem a identity západního společenství) je ve zjevné korelaci s dnes již klasickými pracemi k „novým“ dějinám mezinárodních vztahů (např. W. Loth, J. Osterhammel); nasvícení tohoto tématu oběma zdánlivě si „konkurujícími“ disciplínami (případně se dokonce vylučujícími, např. v pojetí P. Druláka) by mohlo být pro futuro zajímavé i ve vazbě na širší metodologické debaty v (českém) oboru mezinárodních vztahů. Eberle ovšem příliš obecné Schimmelpfennigovo schéma doplňuje o uchopitelnější kategorii *civilní mocnosti* (Zivilmacht), jak je Německo označováno zejména ve směrodatných pracích H. Maulla či H. Tewese – tato kategorie je charakteristikou obecnější *identity* a autor s ní pracuje v přesně vymezeném (omezeném) smyslu, s užitím doplňujících pohledů (kategorií) zahraničně politické a strategické kultury (v jisté diskurzivní rozvolněnosti, především k „čistě politologickým“ definicím politické kultury, kde tento pojem byl nejdříve – ve vazbě na historii – zaveden).

Ke klíčové 2. kapitole práce (s.26-40) má oponent jen dílčí připomínky. Nemůže se např. vyvarovat skepse z ideálnětypické redukce hlavních zahraničněpolitických aktérů na kvarteto Genscher-Rühe-Kinkel-Kohl (už samo pořadí není z řady důvodů příliš logické), resp. na Tewesovo obecnější kvarteto *Atlantista/ Moskvan / Gaullista/ Varšavan*, i když autor si je zjevně vědom s tím spojených úskalí. Tento postup sice nelze vylučovat, ale i při užití „diskurzivní analýze“ (nebo v tom, co se za ni označuje) by bylo dobré více vnímat i další kodecisivní aktéry (politiky, politické strany a jejich frakce, analytické aparáty ministerstev, německé think-tanky) – autentických pramenů, např. stenozáznamy parlamentních debat a další parlamentaria, je k tomu dost. Postoje těchto čtyř aktérů jsou navíc příliš polarizovány, jejich „spor“ se z větší části odehrával spíše v mediální a profesionálně-analytické percepci. Do textu se vloudily i občasně faktografické chybičky: Jelcinova garance Polsku („volná ruka“ rozhodnutí pro bezpečnostněpolitickou opci) nebyla formulována v září 1993, nýbrž již v srpnu téhož roku (a 21. srpna „zopakována“ v Praze při Jelcinově návštěvě, kde možná mediálně zapadla díky efektním omluvným gestům za srpnovou okupaci Československa). Na německou politiku tehdy rovněž mnohem více působilo diktum tzv. Kozyrevovy doktríny, než vstup V. Žirinovského do Státní dumy

(ostatně stále opilý Jelcin symbolizoval nečitelnost nového Ruska mnohem silněji než nové ruské konceptuální dokumenty). Atd., etc.

Uvedené námitky je třeba ovšem vnímat v kontextu žánru předložené kvalifikační práce: jedná se o práci bakalářskou, kde požadované parametry jsou zpravidla podstatně elementárnější než ambice a reálný výsledek této práce. Necht' jsou tedy vnímány spíše jako podnět pro vlastní ústní obhajobu. Bakalářskou práci J. Eberleho proto doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci stupněm „výborně“. Současně doporučuji komisi zvážit, též s ohledem na průběh ústní obhajoby, evtl. návrh na pochvalu děkana za vynikající bakalářskou práci.

V Praze 7. června 2010

PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.
IMS UK-FSV,
Katedra německých a rakouských studií